

Titel: Kapitel XI.

Citation: "Kapitel XI.", i *Proceskommissionen af 1892. Offentliggjort 1899*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/text/jura-texts-r04-shoot-chptrd1e21629.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1892. Offentliggjort 1899*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Kapitel XI.

Vidne r.

nærværende Kapitel adstiller sig paa adskillige Punkter ikke blot i Redaktionen, men ogsaa i Realiteten fra det tidligere Forslag. særlig maa følgende Realitets-Mindringer fremhæves:

- 1) Reglerne om nærstaaendes Vidnepligt slutte sig nærmere til de nugældende Regler, end Tilfæltxt var i det tidligere Forslag.
- 2) Reglen om Udelukkelse af Vidnepligt angaaende offentlige Anliggender har faaet en videre og formentlig mere praktisk Form, end den havde i det tidligere Forslag.
- 3) Reglerne om Vidners Modepligt og Godtgørelse til Vidner ere en Del ændrede.
- 4) Vidners Edfcrstelse, der efter det tidligere Forslag var bestemt til som Regel at foregaa for Afhøningen, er nu henlagt til efter Afhøringen.
- 5) Der er i Modsætning til, hvad der var Tilfældet efter det tidligere Forslag, givet en almindelig Adgang til at lade en hsjtidelig Erklæring („Paa A3re og Samvittighed“) troede i Eds Sted 'overalt, hvor Edsaflæggelse stoder paa jrrrlige Hindringer.
- 6) Endelig er der Paa flere Steder, hvor det celdre Forflag fandtes at have givet altfor absolutte Regler, indrømmet Retten en friere Myndighed (jfr. faaledes §§ 111, 112, 113 og 114).

a6 1. Hvorvidt man burde bibeholde den Fritagelse for Vidnepligt, der i det tidligere Forflags § 130 Nr. 2 er indrømmet Sigtedes ægtescrlle, forerldre og Born, har været Genstand for indgaaende Droftelse i Kommissionen. det er fra flere Sider med Styrke hcrvdet, at det haarde og frastodende, der i og for sig altid ligger i at forlange Vidnesbyrd af nogen af disse Personer i kriminelle Sager, kommer til at troede særlig

grelt og potenseret frem, naar Vidnesbyrdet stal afgives mundligt i offentligt Retsmøde, og at den Samvittighedskollision og Fristelse til falsk Vidnesbyrd eller Mened, hvori disse Personer let ville bringes, naar de skulle vidne mod deres nærmeste, bliver så meget desto misligere, jo mere Betydningen af essen Tilståelse som Oplysningsmiddel træder tilbage.

Naar man alligevel har ment at måtte fastholde de nævnte Personer Vidnepligt, er dette ud fra den Betragtning, at det under det nye System netop bliver af særlig Vigtighed ikke at begrænse Adgangen til Vidnebevis samtidig med, at man ved Opgivelsen af det inkvisitoriske Forhør stiller Retshåndhævelsen under vanskeligere Vilkår end hidtil; at man ved at pålægge disse Personer Vidnepligt ikke indfører noget nyt, men blot holder sig til den bestående Ret; at den bestående Ret på dette Område hidtil ikke har været Genstand for særlige Angreb eller Beklagelser, samt at det selvfølgelig er Meningen, at Adgangen til at kræve Nærstaaendes Vidnesbyrd tun bor benyttes i Nødstilfælde og med Varsomhed, hvorhos man endelig mener i væsentlig Grad at have forringet Betydningen af de mod de Nærstaaendes Vidnepligt anførte Betragtninger ved i § 112 udtrykkelig at give Retten Beføjelse til efter Omstændighederne at unnlade at tage sådanne i Ed.

ad 2. Medens det tidligere førstags betinger Udelukkelsen af Embedsmænds og andre i offentlige Hverv handlende Personers Vidnepligt med Hensyn til offentlige Anliggender af et udtrykkeligt Forbud fra vedkommende Ministers Side, er det her omvendt foreskrevet, at de nævnte Personer ikke må afgive Vidnesbyrd om offentlige Anliggender, der omfattes af deres Tavshedspligt, uden efter Tilladelse fra vedkommende overordnede Myndigheds Side. Herved ydes der nemlig på den ene Side de offentlige Interesser en virkelig Beskyttelse, som ikke ydedes dem ved det tidligere førstags Regel, eftersom det altid må blive en Tilfældighed, om der har været tilstrækkelig forudgående Opfordring for vedkommende Minister til at give et udtrykkeligt Forbud. På den anden Side behøver der i den her givne Regel ikke at ligge nogen Hindring for, at det kommer frem, som uden Skade kan drages frem. idet nemlig den, der er interesseret deri, altid i Forvejen kan sørge for at indhente behørig Tilladelse. Reglen er derhos affattet således, at den ogsaa værner om det gennem Rigsdagen repræsenterede politiske Livs Interesser.

ad. 3. Med Hensyn til Reglerne om Vidners Mødepligt og Godtgørelse til Vidner ere følgende Forandringer gjorte:

a) Det tidligere Forslag forudsætter i sin § 132, at i Nævningesager ingen Afstand fritager for Mødepligt, medens det med Hensyn til Landsretssager uden Nævninger bestemmes, at Mode aldrig kan forlanges af Personer, der bo udenfor vedkommende Landsretskreds og længere borte end — alt efter Beskaffenheden af de til Rådighed stående Befordringsmidler - 18 eller 6 Mil.

nærværende Udkast har fundet det mere hensigtsmæssigt på den ene Side at opstille den nysnævnte Begrænsning som almindelig Regel både for Landsretssager med og Landsretssager uden Nævninger, og på den anden Side samtidig dermed, ligeledes i begge Arter af Tilfælde. at give Retten Beføjelse til at pålægge Vidner at møde uden Hensyn til Afstanden, naar sådant for Sagens Oplysning anses nødvendigt*). Herved opnås at værne Borgerne mod, at der jævnlig stal blive stillet et i Forhold til Betydningen af deres personlige Mode for vedkommende Nævningeret urimeligt Krav til dem — Vidnepligten kan efter "Omstændighederne være besværlig nok endda — samtidig med at man dog holder Adgangen åben til at få Vidnerne afhørte for selve den dømmende Ret. selv hvor disse ere fjernboende, i ethvert Tilfælde, hvor Retten anser sådant for nødvendigt. I førstnævnte Henseende kan særlig henvises til Erfaringen fra Norge, der går ud på, at der navnlig fra Forsvarets Side er en urimelig Tilbøjelighed til at indkalde selv meget fjernboende Vidner til direkte mundtlig Afhørelse, hvor sådant i Virkeligheden slet ikke er nødvendigt.

d) Endvidere har man fundet det hensigtsmæssigt i Loven at give udtrykkelig Anvisning på, at der med de fjærnereboende, efter Louens almindelige Regler ikke mødepligtige Vidner, kan træffes et Arrangement, ved hvilket disse forpligtede sig til at møde ved en senere Lejlighed; særlig vil det kunne være praktisk, at Vidner, der møde for en Undersøgelsesret, under Sagens Forberedelse her forpligtede sig til at give Mode ved Domsforhandlingen. Reglen vil, som det let ses, navnlig have sin Betydning dels med Hen-

syn til Underretssager, dels med Hensyn til sådanne Landsretssager. i hvilke Retten kan have Betænkelighed ved ligefrem at pålægge møde i Henhold til Slutningsbestemmelsen i § 101, ligesom man for andre Tilfældes Vedkommende ved saadan Ordning på en simpel og let Måde opnår det samme, der ellers skulde søges nået ved en Henvendelse til Landsretten eller dens Formand. Den vil kunne anvendes overfor Folk, som alligevel jævnlig skulle hen til det sted, hvor Retten holdes, eller som have rigelig Tid til deres Disposition, eller nære særlig Interesse for den pågældende Sag etc. Det er Meningen og ligger i Bestemmelsens Affattelse, at, naar Nogen først har afgivet sådant Løfte om at møde, er han stillet under de samme Regler og dermed også under de samme Tvangsmidler, som den, der er mødepligtig umiddelbart i Henhold til Lovens Regel.

o) Med Hensyn til Befordringsmidlernes Indflydelse på Reglen om Mødepligt har man ment, at Dampskib — der ikke nævnes i det tidligere førstags — måtte sættes i Klasse med lærbane.

6) Reglen om Godtgørelse til Vidner (Udkastets § 114, det tidligere Forslags § 146) er udvidet således, at baade det tidligere førstags Begrænsning (udenfor Underretskredsen og mere end 3 eller 1 Mil) og Begrænsningen i Lov Nr. 77 af 20. April 1888 (formodet Indtægtstab og Trang) er faldet bort. Med Hensyn til Godtgørelsens størrelse har man fulgt sidstnævnte Lov, hvis Regler i så Henseende baade ere simple og klare og synes at have truffet det rette. Dog er der åbnet Adgang til at give Vidner, der ifølge Rettens Beslutning må møde udenfor den Landsretskreds, hvori de bo, større Godtgørelse. — At Vidner, som møde uden dertil at være indkaldte, ikke bør have ubetinget Krav på Godtgørelse af det Offentlige, er en allerede af nærliggende Forsigtighedsgrunde påbudt Regel.

Naar man i øvrigt har ment at burde give Godtgørelsesreglerne den ovenangivne Udvidelse, er dette sket for at gøre den af Umiddelbarhedsprincippet nødvendig krævede Udvidelse af den hidtil så snævert begrænsede Pligt til at møde som Vidne, så lidt folelig som muligt. Reglerne om Godtgørelse til Vidner genfindes i alle nyere Love*).

*) Detaillerede Oplysninger om Vidnegodtgørelse i fremmed Ret findes i Motiverne til den norske Departementskommités Udkast til en Straffeprocesslov (1886) MF. XXIV- XXVI. Samtidig kan bemærkes, at Reglerne i den norske Lovs 88 ^86—96 ere delvis ændrede ved en Lov af 13. Juni 1894.

ad 4. Med Hensyn til Spørgsmålet, om Edfæstelsen af et Vidne stal indlede eller afslutte Afhørelsen, har der i Kommissionen gjort sig afvigende Meninger gældende, idet der fra nogle Medlemmers Side har været fremsat førstags om, enten at bibeholde det tidligere Forslags forudgående Edfæstelse som det regelmæssige i det mindste for Domsforhandlingens Vedkommende eller i alt Fald at give Retten fri Myndighed til at bestemme, om Edfæstelsen i det enkelte Tilfælde skulde være forudgående eller efterfølgende. Naar man alligevel har ment at burde blive stående ved den nu brugelige efterfølgende Edfæstelse. er det, fordi Flertallet, alt vel overvejet, dog har anset denne for det baade for Sandhedens Oplysning og for Vidnet selv bedste og mest betryggende, i hvilken Henseende navnlig følgende skal fremhæves: Dette forud edelig at have forpligtet sig til kun at tale Sandhed vil let kunne gøre et Vidne ængsteligt ved at udtale sig og bringe det til at foretrække at tilbageholde måske nyttige og vigtige Oplysninger fremfor at ytre sig om noget, som det ikke foler sig fuldkommen sikker på. Dernæst vil det kunne gøre et Vidne utilbøjeligt til at foretage blot den ringeste Rettelse i. hvad det en Gang har sagt, da det let vil tro, ikke at kunne gøre sådant uden at tilstå sig selv skyldig i Mened. Den forudgående Edfæstelse vil derhos afskære Adgangen til ved Formaninger, Foreholden af, hvad Vidnet tidligere har sagt, eller af hvad der i øvrigt vides, ved Konfrontation etc., at få

Bugt med Usandheden og afværge Mened, hvortil kommer, at der, naar Edfæstelsen endnu ikke har fundet Sted, altid er den sidste Mulighed tilbage overfor det åbenbart falske Vidne, at undlade at tage det i Ed. Vil man derimod henvise til, at Retten, også hvis den forudgående Edfæstelse blev Regel, skulde have" Adgang til efter Omstændighederne at udskyde Edsaflæggelsen til efter afhøringen, da vil dette i mange Tilfælde være det samme som at forlange cif Retten, at den stal træffe en Afgørelse, inden de Momenter foreligge, hvor« på afgørelsen alene kan bygges. Endelig kan endnu henvises til, at man ved at begynde med Edsaflæggelsen udsætter selv samvittighedsfulde Vidner for ved den mindste Vaklen eller selvmodsigende Unøjagtighed i deres Vidnesbyrd at blive mindede om den af dem aflagte Ed, hvad der ikke blot kan gøre dem forvirrede i Øjeblikket, men kan pådrage dem Samvittighedskvaler, som de vanskelig komme over.

I Henhold til disse Betragtninger er Udkastet blevet stående ved den i den nugældende danske Proces undtagelsesfrit gæl-

dende Regel, at Edfæstelsen foregår efter Afhøringen — en Regel, der også er optaget af den norske Lov (jfr. sammes § 185).

ad 5. Naar Kommissionen har fundet det rettest at optage en almindelig Bekræftelsesform til Brug i alle de Tilfælde. hvor Edsaflæggelsen støder på særlige Hindringer, er dette sket dels for derved på Processens Område at efterkomme det i Grundlovens § 79 udtalte almindelige Princip, dels af praktiske Hensyn. Ligesom det nemlig på den ene Side er af stor Vigtighed ikke at slippe den Sandheds Garanti, som kan hentes fra den hos den store Del af Befolkningen eksisterende Respekt for Edens Hellighed, således er det på den anden Side også af Vigtighed, ikke at fritage eller udelukke de Personer, som mene ikke at kunne forsvare at aflægge Ed, eller som ikke tilhøre noget Trossamfund, for hvilket der haves en anvendelig Edsformular, eller for hvem Eden som saadan ikke har nogen bindende Betydning, fra at afgive Vidneforklaring under det største moralske Pres, som det efter Om- stændighederne er muligt at opnå, og i alt Fald under det samme strafferetlige Ansvar, som Edsaflæggelse medfører. Naar der i § 110 er givet Adgang til at lade saadan højtidelig Erklæring troede i Eds Sted også med Hensyn til Personer, der erklære overhovedet ikke at have nogen religiøs Tro, uanset at Vedkommende muligvis i det ydre henholder til et eller andet Trossamfund, er dette foruden af ovenanførte Grund tillige siet for at undgå det forargelige i, at et Vidne tages i Ed, efter at det måske først har Erklæret, at en Ed er ganske uden Betydning for det, men at det ikke har noget imod at aflægge en saadan, hvis det ønskes.

Hvad dernæst angår den Form, hvori saadan højtidelig Bekræftelse stal afgives, da har man efter den norske Lovs Forbillede foretrukket Formen „på Ære og Samvittighed" som baade mere højtidelig og mere almenanvendelig end de andre Former, der har været på Tale s„jeg sværger", „jeg lover" etc.). Ifølge Straffelovens § 153 vil den ved den nævnte Bekræftelsesform tilsigtede strafferetlige Pression opnås, uden at nogen Forandring i Straffeloven hertil er nødvendig.

Hvad enten Vidnets Bekræftelse er edelig eller ej, gaar den, som det siges i § 110, ud på, at Vidnet forsikrer at have talt Sandhed og intet fortiet.

Med Hensyn til kapitlets enkelte Paragraffer stal følgende bemærkes:

§ 98.

Forbeholdet i Paragraffen sigter for det første til de i §§ 99 og 100 udtrykkelig gjorte Undtagelser fra Vidnepligten og endvidere til den begrænsning af Vidnereglerne, som følger af de for Sigtedes Afhørelse givne særlige Regler. Ingen kan i samme Sag være baade Sigtet og Vidne, og den Sigtede kan følgelig ikke ved Anvendelse af de i §§ 106 og 113 nævnte Midler tvinges til at vidne hverken direkte angående sit eget Forhold eller angående andre under samme Sag Sigtede, og det selv om Genstanden for den Forklaring, der er Spørgsmål om, udelukkende angår disse sidste. Vil man fremtvinge Vidnesbyrd af den Sigtede, må man først tilendebringe Sagen mod ham, hvorved dog bemærkes, at Edfæstelse af en Medskyldig ifølge § 112 er udelukket. Endelig omfatter Forbeholdet de stats- og folkeretlige Undtagelser fra Vidnepligten. — Hvad den Forurettede angår, følger det af den hele forandrede Behandling af Vidneabilitet og Vidnepligt (den fri Bevistheori), at en saadan kan benyttes som Vidne, selv om han måtte kunne have Interesse i Forklaringens Genstand ; og at dette gælder, selv om den Forurettede i Henhold til § 36 optræder som privat Sagsøger, udtales udtrykkelig i § 371. — Hvad Påtalemyndigheden angår, vil der ikke kunne være noget til Hinder for at f. Eks. den Politimester, der har ledet Efterforskningen, ligesåvel som en Arrestforvarer eller en Politibetjent, afhøres som Vidne under Domsforhandlingen med Hensyn til bestemte Ting. Sagen vedrørende, som han f. Eks. har hørt Sigtede sige eller set ham gore.

Udtrykket „undersøgelsens Genstand“ er, som det blandt andet også fremgår af § 100, 2. Punktum, her taget i vid førstend, så at derunder gå Oplysninger af Betydning for afgørelsen af Spørgsmålet om Vidners Troværdighed o. s. v.

§§ 99 og 100.

Af disse Paragraffer, der selvfølgelig angå såvel ubeediget som beediget Vidnesbyrd, nævner den første en Række Tilfælde, i hvilke Vidnesbyrd ikke må afkræves. den anden en Række Tilfælde, hvor Vidnesbyrd vel må afkræves, forsåvidt de Pågældende ere villige til at vidne, men hvor disse også kunne nægte at vidne.

Ved § 99 (med hvilken kan jævnføres 8132, 2det Stykke og § 136, 3dje Stykke) må iøvrigt mærkes, at skøndt Indledningsordene kun tale

om. at Vidnesbyrd ej må afkræves, viser Paragraffens sidste Stykke, at Meningen er, at Vidnesbyrd i de angivne Tilfælde heller ikke må modtages, selv om det frivillig tilbydes. Hvis altså Nogen, der f. Eks. har virket som en Sigtets Defensor, og for hvem Sigtede har aflagt en straks efter fortrudt Tilståelse, skulde frasige sig Defensoratet og melde sig som Vidne, må han afvises. Denne Regel er nødvendig til Opnåelse af det Formål, som Paragraffen tilsigter (at værne om visse Tillidsforhold og offentlige Interesser). — skulde et Vidnesbyrd af den ommeldte Art være afgivet under Forundersøgelsen, fordi ingen Indsigelse er gjort, og Retten ikke har været opmærksom på eller ikke har kunnet vide, at Tilfældet faldt ind under § 99, kræver Konsekvensen, at det ikke gentages eller oplæses under Domshandlingen. Skulde dette imidlertid alligevel ske, indeholder Loven intet ligefremt Forbud mod at bygge en Domfældelse på sådant Vidnesbyrd, idet et Forbud af denne Art under en iøvrigt fri Bevisbedømmelse næppe vilde være af videre praktisk Betydning. — Naar der i Begyndelsen af Paragraffen tales om „dens ønske. der har Krav på Hemmeligholdelsen“, tænkes herved ikke blot på et udtrykkelig udtalt ønske. Vidnesbyrdets Afgivelse må være udelukket i alle Tilfælde, hvor saadan Udelukkelse må antages at være i den Pågældendes Interesse, selv om ingen udtrykkelig Erklæring fra denne foreligger. Og omvendt kan der tænkes Tilfælde, hvor Vidnesbyrdets Afgivelse vil være så ubetinget i den Pågældendes Interesse, at Vidnesbyrdet må tilstedes, selv om en udtrykkelig Erklæring fra denne ikke længer eller ikke for Tiden kan fås.

Med Hensyn til det under Nr. 1 nævnte Tilfælde, der har sit historiske Tilknytnings-punkt i D. L. 2—5—20, stal fremhæves, at enhver Præst som følge af denne Regel, efter den Opfordring, som Omstændighederne måtte give, bør sørge for at komme på det rene med, om en Meddelelse sker til ham i hans Egenskab af Sjælesørger eller ej.

Reglen under Nr. 2 gælder selvfølgelig ligesåvel valgte som beskikkede Forsvarere. Derimod har man ikke fundet Anledning til at gøre det store og betænelige Skridt videre bort fra de nu gældende Regler, at udelukke Sagførere fra i Straffesager at aflægge Vidnesbyrd om, hvad der iøvrigt måtte være dem betroet i deres Kald, Man måtte i så Fald konsvekvent også udelukke læger og eventuelt flere endnu (jfr. N. L. § 178) såvelsom alle disse Personers Medhjælpere og Underordnede fra at fores som Vidner om, hvad der er dem betroet i deres Kald.

Men derved vilde man formentlig føres for vidt.

Nr. 1 og 2 tilsigte ikke nogen Indskrænkning i den ved Straffelovens § 109 pålagte almindelige Pligt til, hvis man forud faar Kundskab om. at nogen af de groveste Statsforbrydelser eller nogen Forbrydelse, hvorved Menneskers Liv udsættes for Fare, påtænkes, da eventuelt at anmelde sådant.

Man har derhos fundet det rettest at tilføje den i næstsidste Stykke gjorte almindelige Begrænsning. med Hensyn til hvilken det stal fremhæves, at der i Ordet „magtpåliggende“ ligger, at den „urettelige Domfældelse“, hvorom der tales, ikke omfatter enhversomhelst ubetydelig Domfældelse, men kun en Domfældelse af saadan Betydning, at den opvejer de Hensyn, der have foranlediget Paragraffens forudgående Regler.

Med Hensyn til Nr. 3, der har sit historiske Tilknytningspunkt i Reskripterne af 16. Marts 1750 ' og 16. Januar 1764, skal fremhæves, at Reglen er tænkt som omfattende samtlige på Fødselsstiftelsen kaldsmæssig virkende Personer.

Hvad endelig Reglen i tredje sidste Stykke angår, om hvilken iøvrigt nogle bemærkninger alt ere gjorte ovenfor S. 69, må det vel mærkes, at den kun angår „offentlige Anliggender“, hvorved selvfølgelig for« stås Anliggender, der efter deres Æmne ere offentlige (statlige eller kommunale). Derimod kan man ikke afskære

Vidneførsel af Embedsmænd eller andre, der handle i et offentligt Hverv, angående hvad de i dettes medfør måtte vide om private Anliggender, under Påberåbelse af, at ethvert Anliggende, der kommer ind til Behandling af en offentlig Myndighed, for så vidt også bliver et offentligt Anliggende.

Af den, der påberåber sig nærværende Paragraf, kan der altid kræves Ed på, at han ikke fordølger nogen på anden Måde erhvervet Kundskab Sagen vedrørende, som han måtte være i Besiddelse af.

Paragraffens Opregning er udtømmende i den førstend, at den Tavshedspligt, som Lovgivningen eller administrativ Forskrift iøvrigt måtte påbyde, ikke er til Hinder for Vidneførsel under en Straffesag. Denne Bemærkning finder f. Eks. Anvendelse på Forligskommissærer, Telegrafister, Mæglere etc.

Med Hensyn til Z 100 henvises til de ovenfor (S. 68—69) gjorte Bemærkninger om Nærståendes Vidnepligt. I øvrigt stal blot følgende fremhæves: Ved Ordene „Tab af Velfærd" i 1ste Stykke har man villet udtrykke, at Tabet, for at tjene som Undskyld-

ningsgrund, må være af alvorlig og indgribende Betydning for den Pågældende: At Vedkommende udsætter sig for Straf er kun Undskyldningsgrund, for så vidt Straffen kan betegnes som velfærdstruende for ham. — Reglen i 2det Stykke er kun en videre udførelse af en Tanke, der formentlig allerede ligger i Presseloven af 3. Januar 1851 § 3. — Reglen i 3dje Stykke vil bl. a. kunne have til følge, at et Vidne, der har afgivet Forklaring under Forundersøgelsen uden at være nødt dertil, lovlig kan vægre sig ved at vidne under Domsforhandlingen; men i så Fald vil der være Adgang til at op« læse, hvad der er protokolleret angående Vidnets Udsagn under Forundersøgelsen (jfr. § 248 Nr. 4).

§ 101.

Jfr. de ovenfor S. 70 ff. gjorte Bemærkninger.

§ 102.

Med Hensyn til Reglen i 2det Stykke, stal bemærkes, at det følger af sig selv, at der under Efterforskningen — angående hvilken § 50 indeholder den almindelige Regel — endnu mindre end under Forundersøgelsen bor være Tale om at drage Vidner bort fra deres værneting udenfor Tilfælde, hvor Mode ved en fremmed Ret i Virkeligheden ikke vil medføre større Besvær for Vidnet end Mode ved dets egen Ret, eller hvor Omstændighederne kræve sådant med tvingende Nødvendighed.

§ 104.

Forbeholdet i Paragraffens Begyndelse sigter til § 227. Jfr. iøvrigt med Hensyn til Indkaldelsen §§ 81 Nr. 2, 91 og 105.

Ved „Indkaldelsens øjemed" menes tun en almindelig Angivelse af, at Vedkommende indkaldes „som Vidne", „for at vidne" eller lignende.

Opfylder Vidneindkaldelsen ikke de i denne Paragraf opstillede Fordringer, kunne de i § 106 omhandlede Tvangsmidler ikke bringes til Anvendelse i Tilfælde af Udeblivelse (jfr. Ordene „lovmæssig indkaldt"). Derimod kan et modende Vidne ikke på Grund af Mangler ved Indkaldelsen vægre sig ved at afgive Forklaring. Dette følger også af Reglen i § 105. Mangler ved stævningen gå med andre Ord ikke ind under den „lovlige Grund" til Vægring, som § 113 omtaler.

Som 3dje Stykke har Udkastet i Modsætning til den gældende Ret og det tidligere førsteg, optaget en udtrykkelig Regel om det Tilfælde, at et Vidne ikke uden efter an-

stillede Undersøgelser kan give Svar på et til det stillet Spørgsmål. Tanken er den, at, forsåvidt Vidnet kan skaffe den Oplysning, der begæres, med forholdsvis ringe Ulejlighed og ringe Tidsspilde (f. Eks. ved at slå op i en Bog. gennemlæse et Brev, se efter, om en iøjnefaldende Ting er på sin Plads el. lign.), må dets Vægning ved at foretage sådant efter Omstændighederne kunne betragtes som en Vægning ved at svare. Anderledes naar Tilvejebringelsen af den ønskede Oplysning vil kræve større Ulejlighed eller Tidsspilde (f. Eks. en mere indgående Undersøgelse af Handelsbøger eller andre Regnskaber, en vidtløftig Eftertælling el. lign.); en Vægning ved at foretage den Slags Ting kan ikke uden videre behandles som Vægning ved at svare. I øvrigt vil det i de fleste Tilfælde praktisk taget næppe få nogen stor Betydning, hvorledes denne grænse drages. I Reglen vil nemlig den ønskede Oplysning enten knytte sig til en bestemt Ting, som det ifølge § 134 kan pålægges Vidnet at medtage, eller i alt Fald kunne tilvejebringes gennem en Ransagning eller Besigtigelse eller en Udmeldelse af Synsmænd, og i sådanne Tilfælde vil vel et Vidne normalt foretrække selv at se efter og meddele Retten Resultatet fremfor at få et Pålæg om Tingens Medbringelse eller udsætte sig for nogen af de nævnte Retshandlinger.

I sidste Stykke er optaget en Regel om, hvad der stal være det almindelige Vidnevarsel, hvilket ikke var fastsat i det tidligere Forslag. Da Retten imidlertid ikke er bunden herved, men kan bestemme et andet Varsel efter frit Skøn over hvert enkelt Tilfælde, hvor særlige Grunde måtte gøre sig gældende, er Reglen ikke af nogen indgribende Betydning.

§ 105.

Reglen i denne Paragrafs 1ste Stykke er vel formelt ny, men ligger i Virkeligheden som Konsekvens i § 104, 3dje Stykke.

Med Paragraffens 2det Stykke kan sammenholdes § 158.

§ 106.

Ordene „lovæssig indkaldt" referere sig til § 101, 8 104 (jfr. Kap. IX.) og § 105.

Hvad der skal forstås ved „lovligt Forfald" må afgøres helt skønsmæssigt ligesom efter nugældende Ret. men vil komme til at spille langt større Rolle under det nye System end nu. Sygdom, høj Alder, Legemssvaghed, uopsættelige Embedsforretninger eller andet uopsætteligt offentligt Hverv af Vigtighed,

Militærtjeneste, forsåvidt Permission ikke kan I fås, Trafikstandsninger og Bortrejse vil naturligvis normalt være at anse som lovligt Forfald. Men iøvrigt må Retten også være berettiget til at se hen til, om Modet vilde udsætte den Pågældende for særligt Tab i hans private Forhold. At Bedømmelsen normalt må være strengere overfor Hovedvidner i vigtige Sager end overfor Vidner af underordnet Betydning eller i ubetydelige Sager, strengere under Domsforhandlingen, hvor et enkelt Vidnes Udeblivelse kan medføre de største Ulemper, end under Sagens Forberedelse, giver sig af sig selv. Herefter vil det vel endog kunne forekomme, at et og samme Forhold alt efter Omstændighederne i eet Tilfælde bor tages som lovligt Forfald, i et andet ikke. At et indkaldt Vidne vil og kan påberåbe sig § 99 eller § 100. er ikke uden videre lovlig Udeblivelsesgrund. Udebliver en Person under 18 År, vil der kunne være Spørgsmål om at lægge Ansvar for Udeblivelsen på den, der har Forældremagten over Vedkommende. Derimod bor en Person over 18 År ordentligvis ikke kunne skyde sig ind under, at det fra en anden privat Persons Side var forbudt ham at møde, og det selv om Vedkommende står i privat Tjenesteforhold.

§ 107.

Reglen om. at dømmeren stal stille de Spørgsmål til Vidnet, som findes fornødne for at forvise sig om dets Identitet samt for at afgøre, om der er noget til Hinder for Vidnesbyrdets Modtagelse er, som det allerede ligger i de brugte Udtryk, ikke nogen Formregel, men hører til den Art af Regler, der kun indeholde en Slags Påmindelse til dømmeren.

§ 108.

Det tidligere førstag bestemte i sin § 143, at Retten skulde „drage Omsorg for, at ingen Meddelelse fandt Sted mellem Vidnerne indbyrdes eller mellem dem og Sigtede". Hertil må siges, at der naturligvis kan være Tilfælde, hvor det er af Vigtighed at forhindre Konference mellem visse bestemte Vidner eller mellem sådanne og den ikkefængslede Sigtede, og i så Fald bør selvfølgelig Retten gøre, hvad den efter Omstændighederne kan gøre, for at hindre saadan Konference. Men at opstille en almindelig absolut Regel herom er formentlig hverken nødvendigt eller praktisk gennemførligt. Derimod har man fundet det rettest udtrykkelig at fremhæve, at et Vidne ordentligvis ikke, forinden dets afhøring er tilendebragt, bør

påhøre Forklaringer af andre Vidner, Syns-eller Skønsmænd eller af Sigtede. skønt denne Regel under almindelige Forhold vil kunne praktiseres uden Vanskelighed, idet den kun forudsætter, at hvert enkelt Vidne ikke indlades i Retslokalet, forinden dets afhøring begynder, og ej heller efter Afhøringen faar Lov til at blive der. naar der kan være Spørgsmål om yderligere Afhøring. har man dog ikke fundet tilstrækkelig Grund til at gøre Neglen absolut. Ikke blot kan der tænkes Vidner, om hvilke det er givet, at de uden Skade kunne påhøre andre Vidners afhøring (de skulle måske vidne om helt andre Ting), men der vil vel endog kunne tænkes Tilfælde, hvor det netop kan være ønskeligt, at Vidnet påhører et andet Vidnes Forklaring. Derfor Udtrykket „bør i Reglen".

§ 109.

Angående Vidners Afhørelse må i øvrigt jævnføres § 210 (Forundersøgelsen), §§ 243-247 (Domsforhandling for Landøret), HL 303. 3dje Stykke, og 307 (almindelige Underretssager). §§311. 312 og 313 (Politisager), § 332, 2det Stykke (Højesteret).

§ 110.

Med Hensyn til det almindelige Spørgsmål om forudgående eller efterfølgende Edfæstelse henvises til de ovenfor S. 72—73 gjorte bemærkninger.

§ 111.

Ordene „eller naar sådant af særlige Grunde må anses nødvendigt" i 1ste Stykke ere tilføjede, for at Retten ikke stal være ubetinget afskåret fra at gøre Brug af den i Edfæstelsen liggende Betyggelse for Pålideligheden af en afgiven Forklaring, navnlig hvor denne stal danne Grundlag for indgribende Skridt (f. Eks. for en Fængsling, der vil blive påfulgt af Udlevering til en fremmed Stat) eller i øvrigt kan blive skæbnesvanger for Sigtede, ligesom Beedigelsen af Vidneforklaringer allerede på dette Stadium kan være

nødvendig for at opnå Udlevering af Personer, der ere pågrebne i fremmed Stat. — At samme Vidne vil kunne blive at tage i Ed to Gange i samme Sag, kan ikke undgås. idet man under Forundersøgelsen kan være gået ud fra. at Vidnet ikke vilde være til at få fat på igen under Domsforhandlingen, medens det senere viser sig, at Vidnet godt kan mode også under denne.

§ 112.

Selvfølgelig kan der afæskes de i denne Paragraf nævnte Personer ubeediget Forklaring efter samme regler, som gælde for Vidner i øvrigt.

I sidste Stykke er dernæst. som ovenfor omtalt, åbnet Retten Adgang til bl. a. at undlade at tage de Sigtede nærstående Personer i Ed.

§ 113.

Det tidligere Forslag foreskrev i sin § 145, at, naar et Vidne „uden lovlig Grund vægrer sig ved at svare eller ved at aflægge Vidneeden, bestemmer Retten ved Kendelse, at Vidnet skal tages i Forvaring ved Politiets Foranstaltning, medmindre Vidnets Førelse frafalder". Man har imidlertid ikke kunnet finde det rigtigt at give en så ubetinget Regel angående Anvendelsen af et så kraftigt Middel som fængsling. Man har fore» trukket dels at give Retten Myndighed til, hvor den finder dette Middel tilstrækkeligt, at idømme det modvillige Vidne en Bøde, og dels at gøre Reglen såvel herom som om Vidners Fængsling fakultativ i Stedet for obligatorisk.

Da den her omhandlede Tagen i Forvaring udelukkende er et Tvangsmiddel, må Fængslingen bortfalde, såsnart det af hvilken som helst Grund bliver Vidnet umuligt at svare, såvelsom naar dets Forklaring bliver overflødig. Den må i øvrigt nærmest indrettes efter Analogien af Reglerne om Varetægtsfængsel.

med Ordene „uden lovlig Grund" må jævnføres §§ 99 og 100 samt de ovenfor gjorte Bemærkninger til § 98.

§ 114.

Med Hensyn til Vidnegodtgørelsen henvises til de ovenfor S. 71 gjorte Bemærkninger.

I Slutningen af det tidligere Forslags Vidnekapitel fandtes en Bestemmelse (§ 147). der gav Politimesteren Ret til at askræve Folk ubeediget Forklaring og i det Øjemed indkalde dem til Mode på Politikontoret under Bødeansvar. Denne Paragraf, der i alt Fald måtte have været ændret således, at der tillagdes de Indkaldte Godtgørelse i Lighed med, hvad der er tillagt Vidner, er udeladt i nærværende Udkast. På den ene Side har man nemlig anset det for utvivlsomt, at Folk i Almindelighed, selv uden at der pålægges dem nogen ligefrem retlig Pligt, ligesom hidtil ville være villige til at meddele Politiet Oplysninger og eventuelt endog efterkomme en rimelig og hensynsfuld

Opfordring om at mode på Politiets Kontor, hvorhos det jo altid om fornødent står Politiet frit for ved Henvendelse til Retten at søge de Pågældende indkaldte som Vidner for denne. På den anden Side har man befrygtet, at en Regel som det tidligere Forslags § 147 knude blive misbrugt til i større Omfang end rimeligt at indkalde Folk til afhøring på Politikontoret.